

Lesbrief voor docent

Beste leerkracht,

Zin om met uw klas aan de slag te gaan met de **Doe-het-nu-zelf-musical** 'Een brief aan de NAM – naar een kind zullen ze wel luisteren!'

De Groningse Edith (12), die zelf in het aardbevingsgebied woont, vond het hoog tijd dat er eens naar de kinderen werd geluisterd. Volwassenen maken het altijd zo vreselijk ingewikkeld! 'Een brief aan de NAM – naar een kind zullen ze wel luisteren!' is een vrolijke en muzikale voorstelling en wordt gespeeld door zeven jonge acteurs (12 tot 16 jaar). Zij vertellen eerlijk, maar met veel humor het verhaal van de kinderen uit het Groninger aardbevingsgebied.

Deze lesbrief is bedoeld als voorbereiding op de **Doe-het-nu-zelf-musical**. Want Edith merkte dat kinderen samen eigenlijk niet praten over hoe het is om:

- een aardbeving mee te maken;
- scheuren in je slaapkamermuur te zien;
- in een container te wonen;
- te horen hoe je ouders steeds ruzie maken over de aardbevings schade.

Daarom heeft Edith een musical gemaakt om de kinderen te laten zien dat ze niet de enigen zijn die hier last van hebben. Maar *nog liever* wil ze dat de kinderen hun eigen verhalen gaan vertellen! Daarom geeft ze **alle scholen** een blauwdruk van haar musical, compleet met basisscript en liedjes. Zo kunt u samen met uw leerlingen eigen ervaringen toevoegen aan het basisscript. Deze unieke schoolmusical geeft haar leerlingen een podium om zich uit te spreken over de problemen in het aardbevingsgebied.

De kinderen in de musical willen dat er een plan komt om de gedupeerde Groningers te helpen. En wie kunnen dat plan het beste verzinnen? De kinderen uit het aardbevingsgebied natuurlijk! Dit alles zorgt voor een vrolijke musical, waarin uw leerlingen de hoofdrol spelen!

Het begint met de **film van de musical**, die u kunt laten zien in de klas. Zo maken de leerlingen alvast kennis met deze bijzondere manier om een beladen onderwerp als dit te benaderen. Voordat ze naar de film kijken, krijgen de leerlingen een aantal opdrachten. (Dit is voor u als docent handig om hun basiskennis over dit onderwerp vast te stellen.)

Daarnaast zijn emoties bij dit muzikale theaterstuk essentieel. Met muziek en theater willen we immers mensen raken en ze laten voelen hoe het is voor de kinderen om op te groeien in het aardbevingsgebied! Daarom zullen we op de vier B's in gaan: blij, bedroefd, bang en boos. Deze vier basisemoties zullen de leerlingen leren herkennen in de tekst en muziek van deze musical.

Tot slot kunnen de leerlingen zelf hun ervaringen delen. Deze ervaringen, gebeurtenissen, angsten of dromen kunnen toegevoegd worden aan de musical!

Wij wensen u en uw leerlingen veel plezier met het uitvoeren van deze vrolijke musical met een belangrijke boodschap, want zoals Edith al zei: *“Naar een kind zullen ze wel luisteren!”*

Stichting Podium voor de Toekomst
Harkstede, september 2019

Inhoudsopgave

Inleiding Lesbrief voor docent

Les 1	<i>De film – de musical</i>	4
Opdracht 1	Voor de film begint	4
Opdracht 2	Wat je moet weten over de film (met leerlingen bespreken).....	5
Opdracht 3	De theatervoorstelling	6
Les 2	<i>Emoties in muzikaal theater</i>	7
Opdracht 4	Over de gevolgen van de gaswinning (bespreken in de klas)	7
Opdracht 5	Herken de emoties.....	8
Opdracht 6	Kijk met elkaar naar de film van de musical!*	8
Les 3	<i>Doe-het-nu-zelf</i>	9
Opdracht 7	Vragenlijst invullen en klassikaal bespreken	9
Opdracht 8	Voeg eigen ideeën/ervaringen toe aan de musical*	10
Bijlagen	<i>Werkbladen voor de leerlingen</i>	11
Opdracht 1	Voor de film begint (werkblad)	12
Opdracht 3	De theatervoorstelling (werkblad)	13
Opdracht 5	Herken de emoties (werkblad).....	15
Opdracht 7	Vragenlijst invullen (werkblad)	16

Les 1 De film – de musical

Op de website van Stichting Podium voor de Toekomst kunt u de film van de musical 'Een brief aan de NAM – naar een kind zullen ze wel luisteren!' vinden. Deze kunt u met uw leerlingen in de klas bekijken.

De musical toont hoe het voor kinderen is om op te groeien in het aardbevingsgebied. Dit zorgt voor verschillende verhalen, want het ene kind woont in een container, het andere kind krijgt te horen dat haar huis tegen de vlakte gaat, maar er zijn ook kinderen die er niet zo heel veel last van hebben, behalve dan dat ze het naar vinden voor de anderen.

Er is veel te vertellen over de gaswinning in het Groninger Gasveld, maar waar begin je? Wat weten de leerlingen al en wat niet? Daarom beginnen we met een eerste opdracht.

Opdracht 1 Voor de film begint

Wat weet je en wat weet je niet? (zie bijlage, werkblad opdracht 1)

Schrijf op wat je over de onderstaande onderwerpen al weet en wat je erover zou willen ontdekken. Schrijf dit op voordat je naar de film 'Een brief aan de NAM' gaat kijken!

BEGRIPPEN	DIT WEET IK	DIT ZOU IK WEL WILLEN WETEN
Gaswinning		
Aardbevingsschade		
HRA-model		
NAM		
Minister Wiebes		

Laten we afspreken dat je hier nu niet meer naar kijkt totdat je dit hele project hebt afgerond. En probeer dan na te gaan of je na de voorstelling méér weet dan je wist. Misschien wil je daar nog wel wat over schrijven – dus NA het hele project:

--

Opdracht 2 Wat je moet weten over de film (met leerlingen bespreken)

De musical 'Een brief aan de NAM – naar een kind zullen ze wel luisteren!' is bedacht door een 12-jarig meisje uit Groningen. De musical is 24 en 25 mei 2019 opgevoerd in theater Het Kielzog in Hoogezand. Er waren allemaal mensen uitgenodigd die een belangrijke rol spelen in de problemen rondom de aardbevingen in Groningen, zoals:

- De Commissaris van de Koning van de Provincie Groningen, René Paas
- De Kinderombudsvrouw, Margrite Kalverboer
- De Nationale Ombudsman, Reinier van Zutphen
- De Inspecteur-Generaal van het Staatstoezicht op de Mijnen, Theodor Kockelkoren
- De Onafhankelijke Raadsman, Leendert Klaassen
- Tien Tweede Kamerleden van verschillende politieke partijen
- Negen Burgemeesters en Wethouders
- Nolda Tippen, verandermanager 'ONEgas' bij Shell
- Michael Sijbon, manager externe relaties bij NAM
- Voorzitter VNO-NCW Noord, Alfred Welink
- Directeur NCG, Peter Spijkerman
- Directeur NPG, Siem Jansen
- CEO en Voorzitter Raad van Bestuur van de GasUnie, Han Fennema
- De Directeur van Veiligheidsregio Groningen, Wilma Mansveld
- Bart Kortmann van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
- Tom Postmes en andere onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen
- De Jongerentop met 25 ambassadeurs
- Verschillende Groninger Gedeputeerden
- De Dijkgraaf Hunze en Aa's, Geert Jan ten Brink
- De Dijkgraaf Noorderzijlvest, Bert Middel
- Het Groninger Gasberaad en de Groninger Bodem Beweging

De musical maakte veel indruk. Veel politici hebben respect voor de Groningse kinderen die zo goed duidelijk kunnen maken wat er fout gaat in het aardbevingsdossier en hoe het eenvoudig en beter kan. Op 20 juni 2019 werd daarom in de Tweede Kamer een **Motie De Kinderkeuring** ingediend en deze werd 25 juni 2019 aangenomen.

DE KAMER, GEHOORD DE BERAADSLAGING,
CONSTATERENDE DAT KINDEREN UIT HET AARDBEVINGSGEBIED EEN PRACHTIGE MUSICAL
HEBBEN GEMAAKT WAAR OOK EEN FILM VAN IS,
OVERWEGENDE DAT DEZE IN DE TWEEDE KAMER MOET WORDEN VERTOOND,
SPREEKT UIT DAT HET VERTONEN VAN DE FILM «DE KINDERKEURING» MET HET LIVE
BRENGEN VAN DE LIEDJES DOOR DE KINDEREN, GEORGANISEERD WORDT VOOR DEZE
KINDEREN EN HUN KLASGENOTEN,
EN GAAT OVER TOT DE ORDE VAN DE DAG,
(WERD ONDERTEKEND DOOR ALLE POLITIEKE PARTIJEN, BEHALVE HET FVD)

Het is uniek in de Nederlandse geschiedenis dat een *kindermusical* wordt vertoond in de Tweede Kamer, omdat de boodschap van de Groninger kinderen zo belangrijk is.

Opdracht 3 De theatervoorstelling

De musical is maar 2x opgevoerd door de zeven kinderen in Theater Het Kielzog in Hoogezand. Gelukkig is er een filmopname gemaakt van de musical. Zo kan iedereen overal deze musical zien – bijvoorbeeld jullie klas op school.

- a. Ben je weleens naar het theater geweest? Of naar een optreden of concert? Wat vond je ervan? Moest je er heen van je ouders, of wilde je zelf graag? Hoe ben je naar de voorstelling gegaan? Had je speciale kleren aan? En als je nog nooit naar het theater bent geweest... wat zou jij dan weleens willen zien?
- b. Nog een vraag. Schrijf eens op wat je allemaal in het theater hebt gezien? Bijvoorbeeld: hoeveel lampen hingen er? En moest je heel veel trappen op lopen? Hoe zag het decor op het toneel eruit?
- c. En nu de belangrijkste. We gaan voor onszelf 'regels' vaststellen waar het publiek zich aan moet houden. Laten we er tien bedenken.*
- d. We gaan nu in de klas met elkaar die regels delen. Wijs iemand aan die de belangrijkste tien regels op het bord gaat schrijven. Ongetwijfeld hebben jullie vaak dezelfde regels, maar iedereen moet aan de beurt komen om zijn regels te melden. Jullie hebben maar 20 minuten om ervoor te zorgen dat de tien belangrijkste regels op het bord komen.
- e. Schrijf voor jezelf op waarom die regels belangrijk zijn. Zijn die belangrijk voor jou? Zijn die belangrijk voor de spelers? Of zijn die belangrijk voor de andere mensen in het publiek?

* Leuk om te vertellen:

Weet je wat de reden was waarom Edith een theatervoorstelling heeft gemaakt?

Ze was boos en wilde dat er naar de kinderen uit het aardbevingsgebied werd geluisterd.

Ze wilde **geen brief** schrijven: *"Daar maken ze een prop van en die gooien ze weg!"*

Ze koos voor een theatervoorstelling: *"Want het is heel onbeleefd om tijdens een voorstelling op te staan en weg te lopen, dus ze moeten wel blijven zitten totdat we alles hebben gezegd wat we wilden zeggen. En als ze eerder opstaan om er tussenuit te knippen, dan zetten we de spotlight erop!"* aldus Edith (12).

Les 2   Emoties in muzikaal theater

Deze musical gaat over kinderen in het aardbevingsgebied. Hoewel de voorstelling heel grappig is, heeft het een serieus onderwerp: aardbevingen in Groningen. De gevoelens en emoties die hierbij loskomen, zullen in de voorstelling en in de muziek te voelen zijn. Bij muziek en theater zijn emoties heel belangrijk. Muzikanten en theatermakers zullen altijd iets bij mensen willen 'raken'. Van een concert of voorstelling kun je dus vrolijk worden, maar ook bedroefd. Als muziek heel spannend is, kun je er zelfs bang van worden en als er iets gemeens gebeurt op het toneel kun je boos worden! Al deze emoties zijn te voelen in de voorstelling en in de muziek.

Opdracht 4   Over de gevolgen van de gaswinning (bespreken in de klas)

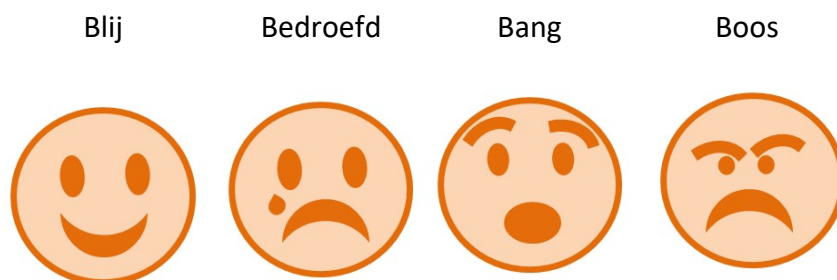
Houd een kringgesprek met uw leerlingen over de gevolgen van de gaswinning in Groningen, hierbij kunnen de volgende vragen worden gesteld:

- *Hoe voelt iemand zich die een aardbeving meemaakt?*
- *Heb jij wel eens een aardbeving gevoeld? Wat voelde je toen?*
- *Zie je gevolgen van de aardbevingen om je heen?*
- *Hebben jullie thuis aardbevingsschade?*
- *Hoe voelt het als jullie thuis praten over de aardbevingen en de schade?*
- *Waarom gaan de aardbevingen nog steeds door?*
- *Wie heeft de schuld van de aardbevingen?*
- *Wat kun je doen om iemand te helpen die aardbevingsschade heeft?*
- *Weten jullie wat emoties zijn?*
- *Welke emoties zouden in de voorstelling over kinderen in het aardbevingsgebied aan de orde komen?*

De vier B's

Leg de leerlingen uit dat er vier basisemoties zijn.

De vier basis emoties zijn heel duidelijk te herkennen en ze beginnen allemaal met een B, we noemen ze de vier B's:

Laat de emoticons zien aan de leerlingen en vraag welke emoties ze voorstellen. Bespreek de emoties allemaal kort en vraag ook welke van deze vier basisemoties er in de voorstelling over kinderen in het aardbevingsgebied aan de orde zullen komen.

Opdracht 5 Herken de emoties

Bij deze opdracht horen drie liedjes uit de musical, te weten:

- 1) Wat moet je doen?
- 2) Gronings Temperament
- 3) De Kinderkeuring

INDIVIDUEEL

Laat de leerlingen individueel in **kolom A** op hun werkblad opschrijven welke emotie (emoticon) ze bij ieder lied vinden passen.

IN GROEPEN

In groepen van ongeveer vier leerlingen bespreken de leerlingen hun bevindingen en schrijven in **kolom B** op wat ze met hun groep bedacht hebben.

KLASSIKAAL

Luister nog eens naar de liedjes en bespreek per lied klassikaal wat de groepen hadden opgeschreven. Is iedereen het makkelijk eens geworden? Of blijven er verschillen? Hoe zijn de groepen tot hun keuze gekomen? Door de tekst of door de muziek?

Opdracht 6 Kijk met elkaar naar de film van de musical*

De film staat op de website* van www.podiumvoordetoekomst.nl
Onder het kopje: 'Voor Scholen' !

Veel plezier!

* De film van de musical wordt eerst in de Tweede Kamer vertoond, daarna wordt de film vrijgegeven op de website. (Edith wil namelijk dat alle politici in de Tweede Kamer komen kijken naar de voorstelling over de kinderen uit het aardbevingsgebied en niet dat ze zeggen: *"Oh, ik kom niet meer, want ik heb hem al gezien op de website..."*)

Les 3 Doe-het-nu-zelf

Nu de leerlingen de musical hebben gezien, willen we hen uitdagen om zelf te bedenken hoe ze de musical zouden maken.

Opdracht 7 Vragenlijst invullen en klassikaal bespreken

- Kun je opschrijven welke personages een belangrijke rol hebben gespeeld in deze musical? Wie heeft wat meegemaakt?
- Hoeveel kinderen zaten er in de klas in de film? Is jullie klas groter of kleiner?
- Op welke locaties speelde het verhaal zich af? Beschrijf elke locaties die je hebt gezien.
- Zijn er nog meer locaties te bedenken waar een scene uit de musical gespeeld had kunnen worden?
- Hebben ze veel decor gebruikt? Beschrijf de decorstukken die je hebt gezien.
- Hoe werd duidelijk gemaakt waar de scene zich afspeelde? Waar zag je dat aan?
- Als je zelf een voorstelling zou maken over kinderen in het aardbevingsgebied met hoeveel acteurs zou je dat dan doen?
- Kun je iets bedenken wat nog niet in de film is gebeurd, maar wat best had kunnen gebeuren tijdens een aardbeving?
- Kun je iets bedenken wat een van de kinderen meegemaakt zou kunnen hebben en wat hij/zij in de klas zou kunnen vertellen?
- Heb je zelf dingen meegemaakt die heel goed in deze musical zouden passen?
- Welke andere rollen zou je kunnen bedenken voor deze musical? Wat zou je ze laten vertellen/doen op het toneel?
- Kun je nog een locaties bedenken en hoe zou je die met decorstukken uitbeelden?

Leg de kinderen uit dat je maar heel weinig nodig hebt om theater te maken. Je bent er al snel met wat stoelen, wat kratjes, en een paar acteurs. Het is vooral de fantasie van de toeschouwers, die je nodig hebt om een verhaal te vertellen.

Opdracht 8 Voeg eigen ideeën/ervaringen toe aan de musical*

Gebruik de discussie met de kinderen bij opdracht 7 en probeer samen met hen het basisscript aan te vullen met hun eigen ideeën en/of ervaringen.

- Bespreek per scene of jullie meer acteurs willen gebruiken.
- Overleg welke ideeën/gebeurtenissen/ervaringen jullie toe willen voegen.
- Bespreek welke locaties jullie daar het best bij vinden passen.
- Overleg welke decorstukken jullie willen gebruiken/maken.
- Als jullie het stuk naar jullie eigen beeld hebben gevormd, dan begint het instuderen van de schoolmusical.

* Mocht u behoefte hebben aan ondersteuning bij dit onderdeel dan kunt u Niels Brandaan Cotterink van Theater 'Huis Brandaan' inhuren. In de ZIP-file vindt u zijn gegevens. Dit is het enige wat we u niet kosteloos kunnen aanbieden. (250 euro voor 3 uur begeleiding, excl. reiskosten/BTW). Maar verder wordt deze musical u gratis aangeboden, hetgeen mede mogelijk is gemaakt door Veiligheidsregio Groningen en Nationaal Programma Groningen.

VEILIGHEIDSREGIO
GRONINGEN
nationaal programma
groningen

Bijlagen   Werkbladen voor de leerlingen

Opdracht 1 Voor de film begint (werkblad)

Wat weet je en wat weet je niet?

Schrijf op wat je over de onderstaande onderwerpen al weet en wat je erover zou willen ontdekken. Schrijf dit op voordat je naar de film 'Een brief aan de NAM' gaat kijken!

BEGRIPPEN	DIT WEET IK	DIT ZOU IK WEL WILLEN WETEN
Gaswinning		
Aardbevingsschade		
HRA-model		
NAM		
Minister Wiebes		

Laten we afspreken dat je hier nu niet meer naar kijkt totdat je dit hele project hebt afgerond. En probeer dan na te gaan of je na de voorstelling méér weet dan je wist. Misschien wil je daar nog wel wat over schrijven – dus NA het hele project:

--

Opdracht 3 De theatervoorstelling (werkblad)

De musical is maar 2x opgevoerd door de zeven kinderen in Theater Het Kielzog in Hoogezand. Gelukkig is er een filmopname gemaakt van de musical. Zo kan iedereen overal deze musical zien – bijvoorbeeld jullie klas op school.

- a. Ben je weleens naar het theater geweest? Of naar een optreden of concert? Wat vond je ervan? Moest je er heen van je ouders, of wilde je zelf graag? Hoe ben je naar de voorstelling gegaan? Had je speciale kleren aan? En als je nog nooit naar het theater bent geweest... wat zou jij dan weleens willen zien?

--

- b. Nog een vraag. Schrijf eens op wat je allemaal in het theater hebt gezien? Bijvoorbeeld: hoeveel lampen hingen er? En moest je heel veel trappen op lopen? Hoe zag het decor op het toneel eruit?

--

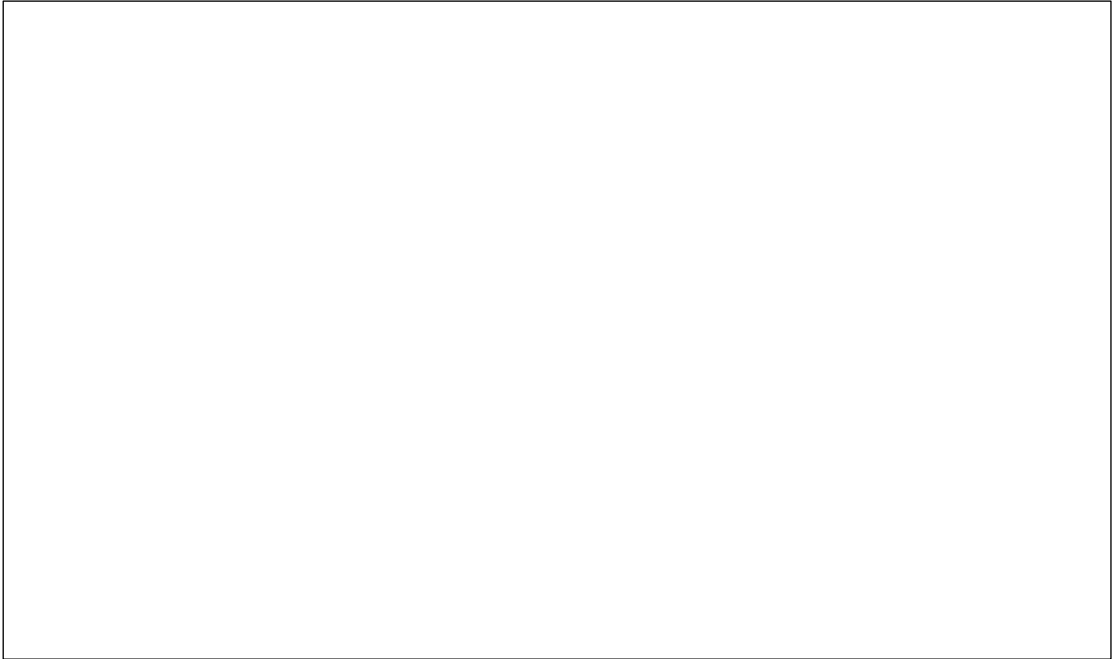
- c. Schrijf ook eens op wat je allemaal in het theater hebt gezien? Bijvoorbeeld: hoeveel lampen hingen er? En moest je heel veel trappen op lopen? Stond er een decor op het toneel?

--

- d. En nu de belangrijkste. We gaan voor onszelf 'regels' vaststellen waar het publiek zich aan moet houden. Laten we er tien bedenken.*

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

- e. We gaan nu in de klas met elkaar die regels delen. Wijs iemand aan die de belangrijkste tien regels op het bord gaat schrijven. Ongetwijfeld hebben jullie vaak dezelfde regels, maar iedereen moet aan de beurt komen om zijn regels te melden. Jullie hebben maar 20 minuten om ervoor te zorgen dat de tien belangrijkste regels op het bord komen.
- f. Schrijf voor jezelf op waarom die regels belangrijk zijn. Zijn die belangrijk voor jou, zijn die belangrijk voor de acteurs of voor de andere mensen in het publiek?

A large empty rectangular box with a thin black border, intended for students to write their answers to question f.

Opdracht 5 Herken de emoties (werkblad)

Bij deze opdracht horen drie liedjes uit de musical, te weten:

- 1) **Wat moet je doen?**
- 2) **Gronings Temperament**
- 3) **De Kinderkeuring**

INDIVIDUEEL

Schrijf voor jezelf in **kolom A** op welke emotie (emoticon) je bij ieder lied vindt passen. Leg ook uit waarom!

IN GROEPEN

Maak groepen van ongeveer vier leerlingen en bespreek jullie antwoorden in **kolom A**. Overleg met elkaar en probeer het eens te worden. Schrijf dan in **kolom B** op wat jullie met jullie groep bedacht hebben.

Lied	Kolom A 	Kolom B
Wat moet je doen?		
Gronings Temperament		
De Kinderkeuring		

KLASSIKAAL

Luister nog eens naar de liedjes en bespreek per lied klassikaal wat elke groep heeft opgeschreven. Is iedereen het makkelijk eens geworden? Of blijven er verschillen? Hoe zijn de groepen tot hun keuze gekomen? Door de tekst of door de muziek?

Opdracht 7 Vragenlijst invullen (werkblad)

- Kun je opschrijven welke personages een belangrijke rol hebben gespeeld in deze musical? Wie heeft wat meegemaakt?
- Hoeveel kinderen zaten er in de klas in de film? Is jullie klas groter of kleiner?
- Op welke locaties speelde het verhaal zich af? Beschrijf elke locaties die je hebt gezien.
- Zijn er nog meer locaties te bedenken waar een scene uit de musical gespeeld had kunnen worden?
- Hebben ze veel decor gebruikt? Beschrijf de decorstukken die je hebt gezien.
- Hoe werd duidelijk gemaakt waar de scene zich afspeelde? Waar zag je dat aan?
- Als jezelf een voorstelling zou maken over kinderen in het aardbevingsgebied. Met hoeveel acteurs zou je dat dan doen?
- Kun je iets bedenken wat nog niet in de film is gebeurd, maar wat best had kunnen gebeuren tijdens een aardbeving?
- Kun je iets bedenken wat een van de kinderen meegemaakt zou kunnen hebben en wat hij/zij in de klas zou kunnen vertellen?
- Heb je zelf dingen meegemaakt die heel goed in deze musical zouden passen?
- Welke andere rollen zou je kunnen bedenken voor deze musical? Wat zou je ze laten vertellen/doen op het toneel?
- Kun je nog een locaties bedenken en hoe zou je die met decorstukken uitbeelden?

Wij denken eerlijk gezegd dat je maar heel weinig nodig hebt om theater te maken.

Misschien kun je daar met je klas over praten.